

Study Circle Career Development Institute

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा (गट ब व गट क) पूर्व परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

(८) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल २०२३ सालातील
एमपीएससी परीक्षेतील प्रश्न

भाग - २

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा परीक्षा (गट ब व गट क)
Maharashtra Non Gazetted Services Examination
(Group B and Group C)

- परीक्षेचे टप्पे- १. संयुक्त पूर्व परीक्षा- १०० गुण
२. स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ४०० गुण (एकूण २ पेपर)
३. शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप-निरीक्षक पदाकरी शारीरिक चाचणी - १०० गुण व मुलाखत - ४० गुण.
४. सहायक मोटार वाहन निरीक्षक गट- क पदाच्या पूर्व परीक्षेकरीता सदर अभ्यासक्रमातून मात्र, स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ३०० गुण.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा (गट ब व गट क)
Maharashtra Non Gazetted Services Combined Preliminary Examination (Group B and Group C)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकेची संख्या - एक

विषय व सांकेतांक	प्रश्नसंख्या	एकूण गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
सामान्य क्षमता चाचणी (सांकेतांक क्र. १०६१)	१००	१००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वस्तुनिष्ठ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

अनु. क्रमांक	विषय
	सामान्य क्षमता चाचणी
१)	इतिहास - आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास.
२)	भूगोल - महाराष्ट्राच्या भूगोलाच्या विशेष अभ्यासासह - पृथ्वी, जगातील विभाग, हवामान, अक्षांश-रेखांश, महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार, पर्जन्यमान, प्रमुख पिके, शहरे, नद्या, उद्योगधंदे, इत्यादी.
३)	अर्थव्यवस्था - भारतीय अर्थव्यवस्था - राष्ट्रीय उत्पन्न, शेती, उद्योग, परकीय व्यापार, बँकिंग, लोकसंख्या, दारिद्र्य व बेरोजगारी, मुद्रा आणि राजकोषीय नीति, इत्यादी. शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प, लेखा, लेखापरीक्षण, इत्यादी.
४)	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
५)	राज्यशास्त्र
६)	सामान्य विज्ञान - भौतिकशास्त्र (Physics), रसायनशास्त्र (Chemistry), प्राणिशास्त्र (Zoology), वनस्पतीशास्त्र (Botany), आरोग्यशास्त्र (Hygiene).
७)	अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी इत्यादी
८)	वृद्धिमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न

दिनांक - १५ नोव्हेंबर, २०२२

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

८) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)

१) परिस्थितिकी (२)

- १) इकोसिस्टम - ऊर्जा पिरॅमिड, अन्न साखळी आणि जाळे, साहित्य चक्र
- २) पर्यावरणीय असंतुलन, संवर्धन, जागतिक पर्यावरण परिषदा, इआयए

२) जैवविविधता (२)

- ३) जैवविविधता - भारतातील संकल्पना, प्रकार, वन्यजीव आणि वनस्पती
- ४) अभयारण्ये आणि राष्ट्रीय उद्याने, व्याघ्र प्रकल्प, पर्यावरण कायदे

३) हवामान बदल (२)

- ५) ग्लोबल वॉर्मिंग - हरितगृह परिणामामध्ये सीओटू आणि मिथेनची भूमिका
- ६) प्रदूषण - हवा, पाणी, माती, ध्वनी. कचरा व्यवस्थापन, शमन उपाय

१) परिस्थितिकी (२)

- १) इकोसिस्टम - ऊर्जा पिरॅमिड, अन्न साखळी आणि जाळे, साहित्य चक्र
इकोसिस्टम ऊर्जा पिरॅमिड, अन्न साखळी आणि जाळे
साहित्य चक्र
- २) पर्यावरणीय असंतुलन, संवर्धन, जागतिक पर्यावरण परिषदा, इआयए
पर्यावरणीय असंतुलन
पर्यावरण संवर्धन
जागतिक पर्यावरण परिषदा
इआयए

१) इकोसिस्टम - ऊर्जा पिरॅमिड, अन्न साखळी आणि जाळे, साहित्य चक्र

इकोसिस्टम

- १) "पर्यावरण म्हणजे सजीवांच्या किंवा जीवसमूहांच्या जीवन, वाढ, विकास व मृत्यूवर परिणाम करणारी सर्व परिस्थिती, तिची कारके व त्यांचा प्रभाव होय". पर्यावरणाची ही व्याख्या कोणी केली ?
 - १) विश्वकोश
 - २) ब्रिटानिका विश्वकोश
 - ३) ए. सी. टान्सले
 - ४) जॅकी स्मिथ
- 1) "Environment means the sum total of all conditions agencies and influences which affect the development, growth, life and death of an organism, species or race", Who created this definition of environment ?
 - 1) Universal Encyclopedia
 - 2) Britanica Encyclopedia
 - 3) A. C. Tansley
 - 4) Jackie Smith
- २) 'पर्यावरणातील सर्व सजीव व निर्जीव घटकांची एकत्रित संरचना म्हणजे परिसंस्था' ही व्याख्या १९३५ मध्ये कोणी केली ?
 - १) ए. जी. टान्सले
 - २) एफ. आर. फोसबर्ग
 - ३) नेबल
 - ४) डार्विन

- 2) Who defined the ecosystem in 1935 as 'The study resulting from the integration of all the living and non-living factors of the environment' ?
1) A. G. Tansley 2) E. R. Fosberg 3) Nebal 4) Darwin
- ३) परिस्थितिकी या जीवशास्त्राच्या महत्त्वाच्या शाखेला 'इकोलॉजी' (Ecology) हे शास्त्रीय नाव सर्वप्रथम या जर्मन प्राणीशास्त्रज्ञाने १८६९ साली दिले.
१) ई. एच. हेकेल २) जी. ए. पेट्रिडिस ३) कु. सॅपल ४) यापैकी नाही
- 3) The scientific name 'Ecology' was first given to this important branch of Biology by a German Zoologist in 1869.
1) E. H. Haeckel 2) G. A. Petridis 3) Miss Sample 4) None of these
- ४) जागतील खालील पैकी कोणत्या भागात प्रवाळ खडकांची अपवादात्मक परिस्थितीत निर्मिती झालेली आहे ?
अ) लॉर्ड व्होवे बेट ब) हुटमॅन अॅब्रोलहास क) गियानाचे आखात ड) सोमालियन किनारा
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ आणि ब २) फक्त ब आणि क ३) फक्त आणि क ४) फक्त क आणि ड
- 4) Which of the following are the exceptional occurrences of coral reefs in the world ?
a. Lord Howe Island
b. Houtman's Abrolhas
c. Gulf of Guinea
d. Somalian coast
Answer options :
1) Only a and b 2) Only b and c 3) Only a and c (4) Only c and d
- ५) ब्लाश, फेबवरे, बोमेन, गोल्डन बिजर यांनी चे समर्थन केले.
a) निसर्गवाद b) संभववाद c) थांबा व जा विचारसरणी
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (b) बरोबर आहे २) फक्त (a) बरोबर आहे
३) (a), (b) बरोबर आहेत ४) (a), (b), (c) बरोबर आहेत
- 5) Blache, Fabvre, Bomen, Golden Bijar have supported to
a) Determinism b) Possibilism c) Stop and Go Determinism
Answer Options :
1) only (b) is correct 2) only (a) is correct
3) (a), (b) are correct 4) (a), (b), (c) are correct
- ६) ऊर्जा आणि साहित्य/वस्तू यांचा परिसंस्थेमधील परस्परसंबंध यांच्या दृष्टीने फारच महत्त्वाचा आहे.
१) पर्यावरणशास्त्रज्ञ २) भूगर्भशास्त्रज्ञ ३) कृषिशास्त्रज्ञ ४) वनस्पतिशास्त्रज्ञ
- 6) The interaction of energy and materials in the ecosystem is of primary concern to the
1) Ecologists 2) Geologists
3) Agricultural scientists 4) Botanists

- 6) खालीलपैकी परिसंस्थेची सर्वसाधारण कोणती कार्ये आहेत ?
a) उत्पादन b) वापर/उपयोग c) विघटन
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (c) फक्त २) (a) आणि (b) फक्त ३) (b) आणि (c) फक्त ४) वरील सर्व
- 7) Which of the followings are the overall functions of ecosystem ?
a) Production b) Consumption c) Decomposition
Answer options :
1) (a) and (c) only 2) (a) and (b) only 3) (b) and (c) only 4) All of the above
- ८) हे नैसर्गिक प्रकारच्या परिसंस्थेत गणले जाते.
१) पीक जमीन २) जंगल ३) बगीचा ४) वरीलपैकी कोणतेही
- 8) can be considered as a natural type of ecosystem.
1) Crop land 2) Forest 3) Garden 4) None of the above
- ९) हे जैविक वलयातील निसर्गाच्या विविधतेच्या अंगाशी निगडीत आहे.
१) जीवशास्त्र २) जैविक विविधता (जैव विविधता)
३) जैव वातावरण ४) जैव हवामान
- 9) deals with the degree of nature's variety in the biosphere.
1) Biology 2) Biological diversity (Biodiversity)
3) Bio-atmosphere 4) Bio-climate
- १०) काही प्रजाती नष्ट झाल्या तर पर्यावरणावर गंभीर परिणाम करतात त्यांना म्हणतात.
१) निळा दगड २) लाल दगड ३) पिवळा दगड ४) किस्टोन
- 10) Some species if eliminated seriously affect the ecosystem. These are called as
1) Blue stone 2) Red stone 3) Yellow stone 4) Keystone
- ११) भूखंडाच्या पश्चिम किनाऱ्यालागत प्रवाळ खडकांची निर्मिती झालेली दिसून येत नाही कारण
१) खंडाच्या पश्चिम किनाऱ्यालागत शीत प्रवाह वाहत असल्यामुळे
२) ईशान्य व आग्नेय व्यापारी वारे प्रवाळ खडकांच्या निर्मितीत अडथळा निर्माण करतात.
३) खंडाच्या पश्चिम किनाऱ्यापासून विषुववृत्तीय उष्ण प्रवाह वाहतो.
४) वरील पैकी नाही
- 11) Along the west coast of continents coral reef formations are not observed because
1) Prevalence of cool ocean currents flowing along the west coast of continents
2) The north-east and south-east trade winds create obstacles in the coral formation
3) The equatorial warm current starts from the western coast of the continents
4) None of the above
- १२) जगातील कोणत्या भागात प्रवाळ खडकांचे केंद्रीकरण सर्वाधिक आहे ?
१) विषुववृत्तीय सागरी भागात २) कर्कवृत्तालागतच्या सागरी भागात
३) आर्क्टिक वृत्तालागतच्या सागरी भागात ४) समशीतोष्ण कटिबंधीय सागरी भागात
- 12) In which part of the world the largest concentration of coral reef occurs ?
1) Near the equatorial waters 2) Near the tropic of cancer
3) Near the Arctic circle 4) In the temperate region

ऊर्जा पिरॅमिड, अन्न साखळी आणि जाळे

- १) खालील पैकी कोणती तापमानाची स्थिती प्रवाळ कीटकांच्या वाढीसाठी अधिक अनुकूल असते ?
१) तापमान १०° से ते २३° से दरम्यान
२) तापमान २३° से ते २५° से दरम्यान
३) तापमान २५° से ते ३०° से दरम्यान
४) तापमान ०° से ते १०° से दरम्यान
- 1) Which of the following temperature conditions is the most favourable for the growth of coral ?
1) Temperatures between 10°C to 23°C
2) Temperatures between 23°C to 25°C
3) Temperatures between 25°C to 30°C
4) Temperatures between 0°C to 10°C
- २) खालीलपैकी कोणता परिस्थितिकी मनोऱ्याचा प्रकार नाही ?
१) संख्येचा मनोरा
२) जैविक वस्तुमानाचा मनोरा
३) अन्नजाळी मनोरा
४) ऊर्जेचा मनोरा
- 2) Which of the following is not the type of Ecological pyramid ?
1) Pyramid of number
2) Pyramid of biomass
3) Pyramid of food web
4) Pyramid of energy
- ३) ऊर्जा पिरॅमिडमध्ये, प्रत्येक ट्रॉफिक स्तरावर उपलब्ध ऊर्जेचे प्रमाण असते.
१) वाढते
२) घटते
३) स्थिर
४) वरील सर्व
- 3) In energy pyramid, there is a/an quantity of energy available at each trophic level.
1) increasing
2) decreasing
3) constant
4) All of the above
- ४) प्राणवायूशिवाय जगणारे जिवानू या आधारावर केलेल्या वर्गीकरणात मोडतात.
१) पोषण आणि ऊर्जा
२) प्राणवायू आवश्यकता
३) सहजीवी परस्परसंबंध
४) असहजीवी परस्परसंबंध
- 4) Anaerobic bacteria are classified underbasis.
1) Nutrition and energy
2) Oxygen requirement
3) Symbiotic relationship
4) Non symbiotic relationship

साहित्य चक्र

- १) पालाश मूलद्रव्याचे (पोटॅशियमचे) पालाश ऑक्साईड (पोटॅशियम ऑक्साईड) मध्ये रूपांतर करण्याचा हा गुणांक आहे.
१) १.२०
२) २.२९
३) १.६६
४) १.३९
- 1) Conversion factor of K element into K₂O is
1) 1.20
2) 2.29
3) 1.66
4) 1.39
- २) खालीलपैकी कोणते परिसंस्थेतील निव्वळ वायू जैव-रासायनिक चक्र आहे ?
१) सल्फर सायकल
२) नायट्रोजन सायकल
३) फॉस्फरस सायकल
४) कार्बन सायकल
- 2) Which one of the following is net a gaseous biogeochemical cycle in an ecosystem ?
1) Sulphur cycle
2) Nitrogen cycle
3) Phosphorus cycle
4) Carbon cycle
- ३) कोणत्या प्रकारचे जीव कार्बनचा स्रोत म्हणून सेंद्रिय संयुगे वापरतात ?
१) ऑटोट्रॉफ्स
२) फॅकल्टेटिव्ह
३) किमोऑटोट्रॉफ्स
४) हेटरोट्रॉफ्स
- 3) Which type of soil organisms use organic compounds as their source of carbon ?
1) Autotrophs
2) Facultative
3) Chemoautotrophs
4) Heterotrophs

- ४) प्रथिने हे असे संयुग आहे की जे परिसंस्थेचे संरचनात्मक वैशिष्ट्ये ठरवतात.
१) असेंद्रिय २) सेंद्रिय ३) रासायनिक ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- 4) Protein is considered as compound which make up the structural aspects of an ecosystem.
1) inorganic 2) organic 3) chemical 4) None of the above

२) पर्यावरणीय असंतुलन, संवर्धन, जागतिक पर्यावरण परिषदा, इआयए

पर्यावरणीय असंतुलन

- १) खालील विधाने पहा :
- (a) चर्नोबील अणुशक्ती अपघात २६ एप्रिल १९८६ रोजी झाला.
(b) स्विडनमधील शास्त्रज्ञांना १९८६ मध्ये आजुबाजूच्या पर्यावरणात किरणांचे उत्सर्जन (Radiation) झालेले समजले.
(c) चर्नोबील प्रकल्पात ग्रॅफाइटचा उपयोग अणुभट्टी (Reactor) थंड करण्यासाठी केला जात होता.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त विधान (a) बरोबर आहे. २) विधान (a) आणि (b) बरोबर आहेत.
३) विधान (a) आणि (c) बरोबर आहेत. ४) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत.
- 1) Observe the following statements :
- (a) Chernobyl nuclear power accident occurred on 26 April 1986.
(b) The Scientists from Sweden noticed increasing radiation in the surrounding environment in 1986.
(c) Graphite was used to cool reactors in Chernobyl plant.
- Answer options :**
- 1) Only Statement (a) is correct 2) Statement (a) and (b) are correct
3) Statement (a) and (c) are correct 4) Statement (a), (b) and (c) are correct
- २) जगामध्ये २००० च्या दशकात भूभागावर किती जंगल आवरण होते ?
१) ५०% पेक्षा जास्त २) ६०% पेक्षा जास्त ३) फक्त ३०% ४) ३०% पेक्षा कमी
- 2) How much forest cover of the world was of land area in decade of 2000 ?
1) More than 50% 2) More than 60% 3) 30% only 4) Less than 30%
- ३) जून २०२३ मध्ये भारताच्या पश्चिम भागातील समुद्र किनाऱ्यावरील प्रदेशाला कोणत्या वादळाचा तडाखा बसला होता ?
१) अमफान २) फयान ३) तौक्ते ४) बिपरजॉय
- 3) Which cyclone hit the coastal region of the western part of the India in June 2023 ?
1) Amphan 2) Phyan 3) Taukte 4) Biparjoy
- ४) खालीलपैकी कोणता प्रदेश बेकायदेशीर चुनखडी उत्खननामुळे धोक्यात आहे आणि त्याचे अनोखे आवरण काढून टाकले गेले आहे? अधिकृतपणे शिफारस केलेल्या ६० टक्क्यांच्या तुलनेत खोऱ्यातील वृक्षाच्छादित क्षेत्र आता केवळ १२ टक्के असल्याचे नोंदवले गेले आहे.
१) अप्पर गंगा व्हॅली २) डून व्हॅली ३) दामोदर व्हॅली ४) गंगा-यमुना दोआब
- 4) Which of the following region is in danger because of uncontrolled limestone quarrying and has been stripped bare of its unique cover ? The area under tree cover of valley is now reported to be only 12 percent as against officially recommended 60 percent.
1) Upper Ganga Valley 2) Doon Valley
3) Damodar Valley 4) Ganga-Yamuna Doab

- ५) खालीलपैकी कोणती राज्ये महादयी नदीच्या पाणी वाटपाच्या वादात सहभागी आहेत ?
अ) गोवा ब) कर्नाटक क) तेलंगाणा ड) आंध्रप्रदेश

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त ब, क आणि ड २) फक्त अ आणि ब ३) फक्त क आणि ड ४) अ, ब, क आणि ड
- 5) Which of the following States are involved in the dispute over the sharing of the water of the Mahadayi River ?
a) Goa b) Karnataka c) Telangana d) Andhra Pradesh

Answer options :

- 1) only b,c and d 2) only a and b 3) only c and d 4) a,b,c and d
- ६) हेनरिकच्या मते, टाळता येण्याजोग्या दुखापतीची घटना ही घटनांच्या मालिकेचा नैसर्गिक कळस आहे, जी नेहमीच निश्चित आणि तार्किक पद्धतीने घडते. कालक्रमानुसार पाच घटकांची यादी करा.

- १) व्यक्तीचा दोष २) सामाजिक वातावरण वंश
३) असुरक्षित कायदा, यांत्रिक किंवा शारीरिक धोका ४) दुखापत
५) अपघात

पर्यायी उत्तरे :

- १) १, २, ३, ४, ५ २) २, १, ५, ३, ४ ३) २, १, ३, ५, ४ ४) २, १, ४, ३, ५
- 6) As per Heinrich, the occurrence of a preventable injury is the natural culmination of a series of events, which invariably occur in a fixed and logical manner. List out in chronological order the five factors.

- 1) Fault of person 2) Social environment Ancestry
3) Unsafe Act, mechanical or physical hazard 4) Injury
5) Accident

Answer Options :

- 1) 1, 2, 3, 4, 5 2) 2, 1, 5, 3, 4 3) 2, 1, 3, 5, 4 4) 2, 1, 4, 3, 5

- ७) खालील जोड्या जुळवा.

- a. अस्तित्वात आहे I तोंड द्या
b. प्रचंड II मोठ्या संख्येने काहीतरी
c. सामना III अपूर्ण नाश
d. उच्चाटन IV जगणे
e. असंख्य V अत्यंत मोठा

पर्यायी उत्तरे :

	a	b	c	d	e
1)	II	I	III	IV	V
2)	III	II	I	IV	V
3)	IV	V	I	III	II
4)	I	III	IV	II	V

7) Match the following.

- A
a. exist
b. enormous
c. encounter
d. annihilation
e. myriad

- B
I. be faced with
II. large number of something
III. ncomplete destruction
IV. survive
V. extremely large

Answer Options :

	a	b	c	d	e
1)	II	I	III	IV	V
2)	III	II	I	IV	V
3)	IV	V	I	III	II
4)	I	III	IV	II	V

- ८) म्हणजे संस्थात्मक कार्यावर विपरीत परिणाम करण्याची क्षमता असलेली कोणतीही परिस्थिती किंवा घटना
१) थ्रेट २) सेफगार्ड ३) व्हलनरॅबिलिटी ४) व्हिडिओ ओळख प्रणाली
- 8) means any condition or event that has the potential to adversely affect organizational performance
1) Threat 2) Safeguard
3) Vulnerability 4) Video Recognition System
- ९) २०११ साली जपानमध्ये फुकुशिमा अणु ऊर्जा यंत्रणेत अपघात झाला होता. यामुळे या भागात किरणोत्सर्गी प्लुटोनियम विखुरला गेला आणि शासनाला जवळपास पाच लाख लोकांना त्यातून विस्थापित करावे लागले. किरणोत्सर्गाच्या संपर्कात आरोग्याला पोहोचणाऱ्या धोक्यापासून सुरक्षित ठेवण्यासाठी, या भागात पुन्हा परतायला लोकांवर बंदी घालण्यात आली. पण फुकुशिमासारख्याच चेर्नोबिल येथे घडलेल्या तशाच परिस्थितीच्या अभ्यासाने, जरी व्यक्तीचे सरासरी आयुर्मान घटले तरी त्याला पूर्णपणे किरणोत्सर्गामुळे झालेला कर्करोग कारणीभूत नव्हता असे दाखवून दिले. जन्मभराच्या निर्वासिततेमुळे आलेली शिन्नमनस्कता, दारुचे व्यसन आणि आत्महत्या ही घटलेल्या आयुर्मानाची प्रमुख कारणे होती. म्हणजेच कायमच्या निर्वासितेमुळे झालेले मनोवैज्ञानिक परिणाम कदाचित किरणोत्सर्गाच्या शारीरिक परिणामांपेक्षा अधिक गंभीर होते. किरणोत्सर्गाच्या सुरक्षितता पातळीबद्दल वैज्ञानिकांत सहमती नाही हे लक्षात घेण्याची गरज आहे. म्हणून आता इच्छा असल्यास फुकुशिमा निर्वासितांना स्वतःच्या मूळ निवासात परतायची मोकळीक दिली पाहिजे.
- वरील युक्तिवादाचा सर्वात उत्तम प्रकारे प्रमुख निष्कर्ष व्यक्त करणारे पुढीलपैकी एक विधान निवडा.
१) किरणोत्सर्गाच्या संपर्काच्या परिणामी निर्माण होणाऱ्या कर्करोगाचा धोका अतिरंजित केला जातो.
२) किरणोत्सर्गाच्या सुरक्षितता पातळीविषयी वैज्ञानिकांत सहमती नाही.
३) जेव्हा लोकांवर स्वतःची घरे कायमची सोडण्यासाठी बळजबरी केली जाते तेव्हा त्यांचे आयुर्मान घटते.
४) जर लोकांना किरणोत्सर्गाचा धोका माहित असेल तर अपघाताची जागा कायमची सोडायची वा नाही याची निवड लोकांची असायला हवी.
- 9) In 2011, there was an accident in Japan at the Fukushima Atomic Power Plant. This caused dispersion of radioactive Plutonium in the area and government had to evacuate nearly half a million people. These people were prohibited from returning to the area for protecting them from health risks of radiation exposure. But according to studies of situation at Chernobyl, that was similar to Fukushima situation showed that though average life expectancy of evacuated persons was reduced, it was not totally because of cancer caused by radiation. Major causes of reduced life expectancy were depression, alcoholism, and suicide due to lifelong evacuation. Thus permanent evacuation resulted in psychological effects that might be more severe than the physical effects of radiation.

It is necessary to note that there is no agreement among scientist about safety level of the radiation. Therefore now Fukushima evacuees should be allowed to return to their original dwellings if they are willing.

Select one of the following statement that best expresses the main conclusion of the above argument.

- 1) Risk of cancer resulting due to exposure to radiation is highly exaggerated
- 2) Scientist disagree about a safety level of radiation
- 3) Life expectancy is reduced when people are forced to abandon their homes permanently
- 4) Whether to evacuate accident area permanently or not should be the peoples' choice, if they know the risk of radiations.

- १०) मातीतील नायट्रोजन खत जिवाणूद्वारे तोडल्यास मुक्त होते.
- १) नायट्रोजन डायऑक्साइड (NO_2)
 - २) नायट्रस ऑक्साइड (N_2O)
 - ३) नायट्रोजन ट्रायऑक्साइड (NO_3)
 - ४) नायट्रोजन (N_2)
- 10) Nitrogen fertilizers in soils releases when broken down by bacteria.
- 1) Nitrogen dioxide (NO_2)
 - 2) Nitrous oxide (N_2O)
 - 3) Nitrogen trioxide (NO_3)
 - 4) Nitrogen (N_2)
- ११) मत्स्यपालन तलावात माशांच्या सक्रिय वाढीदरम्यान, फायटोप्लँक्टन आणि इतर बायोटाच्या ऑटोलिसिसमुळे कोणते पदार्थ सोडले जातात ?
- १) एकूण तरंगणारे घनपदार्थ
 - २) एकूण तरंगणारे कण
 - ३) विरघळलेली सेंद्रिय संयुगे
 - ४) एकूण भौतिक कण
- 11) Which substances are released on the autolysis of phytoplankton and other biota during active growth in aquaculture pond ?
- 1) Total suspended solid
 - 2) Total suspended particles
 - 3) Dissolved organic compounds
 - 4) Total physical particles
- १२) कोणते पदार्थ हे कोळंबी तलावातील ऑक्सिजन कमी होण्याचे मुख्य कारण असतात ?
- १) मासे आणि कोळंबी
 - २) फायटोप्लँक्टन ब्लूम आणि कुजणारा कचरा
 - ३) बायोफिल्टर्स आणि वाळू फिल्टर
 - ४) कोळसा आणि दगड
- 12) What materials are usually the main reasons for dissolved oxygen depletion in prawn pond ?
- 1) Fish and prawn
 - 2) Phytoplankton bloom and decaying waste
 - 3) Biofilters and sand filters
 - 4) Coal and stones
- १३) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?
- a) मोठ्या (उच्चवर्गीय) वनस्पती वातावरणातील नत्राचा वापर करू शकत नाहीत.
 - b) वाढणारी वनस्पती ही त्यास लागणाऱ्या कर्बसाठी मुख्यत्वे हवेतील कार्बन डायऑक्साईडवर अवलंबते.
 - c) मोठे प्राणी हवेतील कार्बन डायऑक्साईडचा वापर करू शकत नाही ?
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त (a)
 - २) फक्त (b)
 - ३) फक्त (c)
 - ४) वरील सर्व

13) Which of the following sentence is true ?

- a) Higher plants are unable to make use of atmospheric nitrogen.
- b) Growing plant mainly depends for its carbon on carbon dioxide of air.
- c) Higher animals cannot utilize the CO₂ of the air.

Answer Options :

- 1) only (a)
- 2) only (b)
- 3) only (c)
- 4) All of these

१४) जगातील जंगलांच्या व्हासामुळे कोणती संकटे उद्भवत आहेत ?

- A अनियमित पर्जन्यमान
 - B. भूजल वाढले आहे
 - C. वाळवंटीकरण
 - D. दुष्काळ वाढला आहे
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?

- १) A फक्त
- २) A, C आणि D
- ३) A आणि B फक्त
- ४) A, B आणि D

14) Deforestation in the world has resulted in which calamities ?

- A. Irregular rainfall
- B. Increased ground water
- C. Desertification
- D. Increased drought

Which of the statement given above is/are correct ?

- 1) A only
- 2) A, C and D
- 3) A and B only
- 4) A, B and D

१५) समुद्री जीवनावर विध्वंसक परिणामांचे कारण काय आहे ?

- १) कृत्रिम पोषक तत्वांचा वापर
- २) नैसर्गिक संसाधनांचा अतिवापर
- ३) शेतीमध्ये फॉस्फोरसचा अतिवापर, जो समुद्र, नद्यांमध्ये वाहून जातो आणि त्यांना विषारी बनवतो.
- ४) अणु चाचणी

15) What is the reason of destructive effects on sea life, according to the passage ?

- 1) Use of artificial nutrients
- 2) Over use of natural resources
- 3) Excessive use of phosphorus in farming that gets washed into sea, rivers and make them toxic.
- 4) Nuclear Testing

१६) सर्वात योग्य पर्याय निवडा:

आधुनिक माणूस मध्ये बदलला आहे.

- १) प्रयोग करण्यासाठी गिनी पिग
- २) पर्यावरणीय वस्तुमान खुनी
- ३) पर्यावरणीय सिरीयल किलर
- ४) पर्यावरणीय सिरीयल किलर आणि सामूहिक खूनी दोन्ही

16) Choose the most appropriate option :

Modern man has turned into , according to the writer.

- 1) guinea pig to do experiment on
- 2) an ecological mass murderer
- 3) an ecological serial killer
- 4) both an ecological serial killer and mass murderer

१७) खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत?

- अ) मानवाला पूर्णपणे माहित आहे की ते पर्यावरणीय असंतुलनास कारणीभूत आहेत
ब) होलोसीन काळात हवामान स्थिर होते
क) आधुनिक औद्योगिक शेती फॉस्फरसच्या अतिवापरावर आधारित आहे
ड) माणसाच्या विस्कळीत कृतींकडे दुर्लक्ष करून अॅमेझॉनचे रेन फॉरेस्ट नष्ट होणार नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ आणि ब २) फक्त ब आणि ड ३) फक्त ब आणि क ४) फक्त ब

17) Which of the following statements are true in the context of the given passage ?

- a) Human beings fully know that they are causing ecological imbalance
b) During Holocene period, climate was stable
c) Modern industrial farming is based on overuse of phosphorus
d) Amazon rain forest will not get destroyed irrespective of man's disruptive activities.

Answer Options :

- 1) a and b 2) b and d 3) b and c 4) only b

१८) २० व्या शतकाच्या उत्तरार्धात जागतिक राजकारण्यांनी कोणता धोका ओळखला नाही?

- १) अणुयुद्धाचा धोका २) पर्यावरणीय विनाश
३) मानवी जीवनाच्या न्हासाचा धोका ४) वरीलपैकी कोणीही नाही

18) Which threat was not recognized by global politicians during the second half of the 20th Century?

- 1) Nuclear war threat 2) Ecological destruction
3) Threat of degradation of human life 4) None of the above

१९) _____ ही मानवाने (समाजाने) निर्माण केलेली आपत्ती आहेत.

- १) सुनामी २) वांशिक संघर्ष ३) भूकंप ४) चक्रीवादळ

19) _____ are human (society) made disasters.

- 1) Tsunamis 2) Ethnic conflicts 3) Earthquakes 4) Cyclones

२०) नागरीकरणामुळे नागरी क्षेत्रात घडून येणारे बदल आहेत -

- a) जनसांख्यिकीय बदल b) समाज संरचनेत बदल c) व्यवहारिक बदल

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त २) (a) आणि (b) ३) (c) फक्त ४) वरील सर्व

20) Due to urbanization, there is/are changes in urban area.

- a) Demographic changes
b) Change in social structure
c) Behavioural changes

Answer Options :

- 1) (a) only 2) (a) and (b) 3) (c) only 4) All of the above

२१) खालीलपैकी कोणत्या घटकाचा मानवी वसाहतीवर परिणाम होतो?

- a) भूपृष्ठरचना b) पाणी c) सूर्यप्रकाश

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) (a), (b) आणि (c)

- 21) Which of the following factors affect human settlement.
a) Topography b) Water c) Sunlight

Answer Options :

- 1) only (a) 2) only (b) 3) (a) and (b) 4) (a), (b) and (c)

- २२) पुढील विधानापैकी कोणते योग्य आहे?

- a) जागतिकीकरणाच्या भावनेचा अर्थ असा आहे की धोरण निर्मात्यांनी जागतिक संदर्भात अजेंडा निर्मिती आणि समस्या व्याख्यित करणे याचा विचार केला पाहिजे.
b) प्रत्येक देशातील धोरणकर्ते समृद्धी, मंदी, नैराश्य आणि पुनर्प्राप्ती या आंतरराष्ट्रीय आर्थिक चक्राद्वारे तयार केलेले धोरण संदर्भ सामायिक करतात.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) फक्त (b)
३) दोन्ही (a) व (b) बरोबर आहेत ४) कोणतेही बरोबर नाही

- 22) Which of the following statements are correct ? oy

- a) The implications of the notion of globalization are that policy-makers must consider agenda formation and problem definition within a global context.
b) The policy-makers in each country share a policy context formed by the international economic cycle of prosperity, recession, depression and recovery.

Answer Options :

- 1) Only (a) 2) Only (b)
3) Both (a) and (b) are correct 4) None is correct

- २३) गोदावरी नदीच्या खोऱ्यांशी संबंधित खालील विधाने विचारात घ्या.

- a) प्रवरा आणि मुळा या गोदावरीच्या उजव्या तीराच्या उपनद्या असून त्यांचा उगम प्रदेशातील अतवृष्टीचा त्यांना फायदा होतो.
b) मांजरा नदी ही गोदावरीची उपनदी आहे जी बालाघाट पठारावर वाहते.
c) प्राणहिता खोरे हा गोदावरी खोऱ्याचा भाग नाही.
d) गोदावरी खोऱ्याने महाराष्ट्र राज्याचे ३८% क्षेत्र व्यापले आहे.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/त?

- १) फक्त (a) २) फक्त (a) आणि (b)
३) फक्त (a), (b) आणि (c) ४) वरील सर्व

- 23) Consider the following statements regarding Godavari river basins.

- a) Pravara and Mula are right bank tributaries of Godavari and benefit from rainfall in their source region.
b) Manjra river is a tributary of Godavari which flows on Balaghat Plateau.
c) Pranahita basin is not a part of Godavari basin.
d) Godavari basin covers 38% area of Maharashtra state.

Which of the above statement/s is/are correct?

- 1) (a) only 2) (a) and (b) only
3) Only (a), (b) and (c) 4) All of the above

पर्यावरण संवर्धन

- १) आशिया खंडातील लेक टॅपिंगचा पहिला प्रयोग कोयना जलाशयात कोणत्या वर्षी करण्यात आला ?
१) मार्च १९७४ २) मार्च १९६७ ३) मार्च १९९९ ४) मार्च १९७५
- 1) In which year the First experiment of lake tapping in Asia was done in Koyna reservoir ?
1) March 1974 2) March 1967 3) March 1999 4) March 1975
- २) २०१६ मध्ये सिक्कीम हे राज्य भारतातील पहिले १००% सेंद्रिय राज्य म्हणून घोषित करण्यात आले. त्यानुसार एकूण किती क्षेत्र सेंद्रिय शेती म्हणून प्रमाणित करण्यात आले ?
१) १,८०,००० एकर २) १,७०,००० एकर ३) १,५०,००० एकर ४) १,९०,००० एकर
- 2) In 2016 the State of Sikkim declared as the first 100% organic State in India. How much land is certified as organic farm ?
1) 1,80,000 acres 2) 1,70,000 acres 3) 1,50,000 acres 4) 1,90,000 acres
- ३) खालील जोड्या जुळवा.
अ - शाश्वत विकासाची ध्येये	ब - संबंधीत असणाऱ्या बाबी
अ) शाश्वत विकासाचे ध्येय क्र. १०	१) हवामान क्रिया
ब) शाश्वत विकासाचे ध्येय क्र. १३	२) जमिनीवरील जीवन
क) शाश्वत विकासाचे ध्येय क्र. १४	३) असमानता कमी करणे
ड) शाश्वत विकासाचे ध्येय क्र. १५	४) पाण्याखालील जीवन
	५) दारीद्र्य निर्मुलन
- पर्यायी उत्तरे :**
१) अ - १, ब - २, क - ३, ड - ४	२) अ - २, ब - ३, क - ५, ड - ४
३) अ - ५, ब - २, क - ४, ड - १	४) अ - ३, ब - १, क - ४, ड - २
- 3) Match the following list.
A — Sustainable Development Goals	B — Related items
a) Sustainable Development Goal 10	1) Climate action
b) Sustainable Development Goal 13	2) Life on land
c) Sustainable Development Goal 14	3) Reduce inequalities
d) Sustainable Development Goal 15	4) Life below water
	5) Poverty alleviation
- Answer options :**
1) a — 1, b — 2, c — 3, d — 4	2) a — 2, b — 3, c — 5, d — 4
3) a — 5, b — 2, c — 4, d — 1	4) a — 3, b — 1, c — 4, d — 2
- ४) महाराष्ट्रातील समुद्र किनारा पर्यटनास चालना मिळावी म्हणून "बीच शॅक धोरण" राबविण्याचा निर्णय शासनाने कधी घेतला ?
१) दिनांक २ नोव्हेंबर, २०२० २) दिनांक २८ नोव्हेंबर, २०२०
३) दिनांक १५ मार्च, २०२१ ४) दिनांक १७ ऑगस्ट, २०२०
- 4) When did the government decide to implement "Beach Shack Policy" to promote beach tourism in Maharashtra?
1) Dated November 2, 2020 2) Dated November 28, 2020
3) Dated 15th March, 2021 4) Dated 17th August, 2020

१२) खाणकामाचे पर्यावरणावर होणारे दुष्परिणाम रोखण्यासाठी १९९३ च्या नवीन खाण धोरणात खालीलपैकी कोणते उद्दिष्ट समाविष्ट करण्यात आले?

- १) उद्योगांना खनिजांचा नियमित पुरवठा
२) सामाजिक वनीकरण
३) संशोधनाला चालना द्या
४) सार्वजनिक क्षेत्रातील खाणकाम

12) In order to check adverse effects of mining on environment, which of the following objectives was included in new mining policy of 1993 ?

- 1) Regular supply of minerals to industries
2) Social forestry
3) Promote research
4) Public sector mining

१३) विधान (I) : "पर्यावरणीय समतोलसाठी देशातील एकूण भूभागापैकी एक-तृतीयांश भूभागावर जंगल असले पाहिजे."
विधान (II) : "भारत सरकारने राष्ट्रीय वन धोरणाच्या आदेशाद्वारे १९५२ साली वरील सूचना केली आहे."

पर्यायी उत्तरे :

- १) विधान (I) हे सत्य आहे. २) विधान (II) हे सत्य आहे
३) दोन्ही विधाने (I) आणि (II) हे सत्य आहेत
४) दोन्ही विधाने (I) आणि (II) हे असत्य आहेत.

13) Statement (I) : "The needs of ecological balance, the country should have a coverage of one-third of the total area under forest."

Statement (II) : "The National Forest Policy Resolution of the Government of India in 1952 recommended above recommendation."

Answer options :

- 1) Statement (I) is true.
2) Statement (II) is true.
3) Both statements (I) and (II) are true.
4) Both statements (I) and (II) are false.

१४) अपघात आकडेवारी, आरोग्य डेटा, पर्यावरणीय पैलू, प्रशिक्षण यावरील प्रचंड माहिती आता सहजपणे संग्रहित केली जाऊ शकते, विश्लेषण केली जाऊ शकते, प्रसारित केली जाऊ शकते आणि व्यवस्थापनाला अचूक चखड सादर करण्यासाठी वापरली जाऊ शकते, जी OHS मधील गुंतवणूकीचे परिणाम दर्शवेल. येथे MIS चा अर्थ आहे:

- १) बाजारातील सहभागाची स्थिती
२) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली
३) व्यवस्थापन सहभागाची स्थिती
४) विपणन माहिती प्रणाली

14) The huge amount of information on accident statistics, health data, environmental aspects, trainings can, now, be easily stored, analysed, transmitted and used for presenting an accurate MIS to management, which will show the results of investments in OH&S. Here MIS means:

- 1) Market Involvement Status
2) Management Information System
3) Management Involvement Status
4) Marketing Information System

१५) खालीलपैकी कोणती पीके ही मातीची धूप रोधक पीके आहेत ?

- a) चवळी आणि मूग
b) ज्वारी आणि बाजरी
c) भुईमूग आणि उडीद
d) कापूस आणि मका

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त
२) (b) आणि (c) फक्त
३) (a) आणि (c) फक्त
४) (b) आणि (d) फक्त

15) Which of the following crops are soil erosion resisting crops ?

- a) Cowpea and green gram
b) Sorghum and pearl millet
c) Groundnut and black gram
d) Cotton and maize

Answer Options :

- 1) (a) and (b) only
2) (b) and (c) only
3) (a) and (c) only
4) (b) and (d) only

- १६) वस्तूला स्पर्श न करता, त्या वस्तूबद्दलची माहिती मिळविता येते, त्या तंत्रज्ञानाला असे म्हणतात.
a) टोपोग्राफी b) रिमोट सेंन्सिंग c) जिओडेसिक d) फोटोग्राफी

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (c) दोन्ही २) (a) आणि (b) दोन्ही ३) फक्त (b) ४) (c) आणि (d) दोन्ही
16) The technology of acquisition of information about an object without making physical contact with the object is known as
a) Topography b) Remote sensing c) Geodetic d) Photography

Answer Options :

- 1) (a) and (c) both 2) (a) and (b) both 3) Only (b) 4) (c) and (d) both

- १७) खालीलपैकी कोणते सेंद्रिय शेतीचे फायदे आहेत ?

- a) शेतीतील उत्पादकता वाढते. b) पर्यावरण संतुलन निर्माण करणे

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) बरोबर आहे २) (b) बरोबर आहे
३) (a) आणि (b) बरोबर आहे ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही
17) Which of the following are benefits of organic farming ?
a) Increases agricultural productivity b) Creating environmental balance

Answer options :

- 1) (a) is correct 2) (b) is correct
3) (a) and (b) are correct 4) None of above

- १८) 'दीनबंधू स्थिर घुमट प्रारूप', हे चे प्रारूप आहे.

- १) धूरविरहित चूल २) सौर जलतापक ३) सौर शुष्कक ४) बायोगॅस संयंत्र

- 18) 'Deenbandhu fixed dome model' is a model of

- 1) Smokeless chulha 2) Solar water heater 3) Solar dryer 4) Biogas plant

- १९) अणुशक्ती केंद्रातून निर्माण होणाऱ्या किरणोत्सर्गी घन कचऱ्यावर योग्य ती प्रक्रिया केल्यानंतर

- १) निअर सरफेस डिस्पोजल फॅसिलिटीजमध्ये त्याची विल्हेवाट लावली जाते.

- २) डीप सरफेस डिस्पोजल फॅसिलिटीजमध्ये त्याची विल्हेवाट लावली जाते.

- ३) तो पर्यावरणात सोडून दिला जातो.

- ४) प्रक्रिया करून त्याचा पुनर्वापर केला जातो.

- 19) The radioactive solid waste generated from nuclear power plants after suitable conditioning is.....

- 1) disposed off in near surface disposal facilities

- 2) disposed off in deep surface disposal facilities

- 3) discharged in the environment

- 4) recycled

- 20) ICZM चा अर्थ आहे -

- १) आंतरराष्ट्रीय किनारी क्षेत्र व्यवस्थापन

- २) आंतरभरती किनारपट्टी क्षेत्र व्यवस्थापन

- ३) एकात्मिक कोस्ट झोन मॅनेजमेंट

- ४) एकात्मिक कोस्टल झोन मॅनेजमेंट

- 20) ICZM stands for -

- 1) International Coastal Zone Management

- 2) Intertidal Coast Zone Management

- 3) Integrated Coast Zone Management

- 4) Integrated Coastal Zone Management

- २१) कोस्टल अँक्राकल्चर अथॉरिटीबाबत योग्य विधान आणि कार्ये निवडा.
अ) किनारी भागात मत्स्यपालन फार्मचे बांधकाम आणि ऑपरेशनसाठी नियम बनवणे.
ब) किनारी मत्स्यशेतीमुळे पर्यावरणावर होणारा परिणाम रोखण्यासाठी कोस्टल अँक्राकल्चरची तपासणी करणे.
क) कोस्टल अँक्राकल्चर फार्मची नोंदणी करणे.
ड) एखादे किनारी मत्स्यपालन फार्म पाडणे/ नष्ट करणे बाबत आदेश जारी करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ आणि ब विधान बरोबर आहेत
२) फक्त अ विधान बरोबर आहे
३) अ, ब आणि ड विधाने बरोबर आहेत
४) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत
- 21) Choose the correct statement and functions of Coastal Aquaculture Authority.
a) To make regulations for the construction and operations of aquaculture farms within the coastal areas.
b) To inspect coastal aquaculture farms with a view to contain their environment impact caused by coastal aquaculture.
c) To register coastal aquaculture farms.
d) To perform /order removal or demolition of any coastal aquaculture farm.

Answer Options :

- 1) a and b statements are correct
2) only a statement is correct
3) a, b and d statements are correct
4) all of the above statements are correct
- २२) कांदळवन संरक्षण व संवर्धन विषयीच्या पुढील विधानांपैकी सत्य विधाने कोणती आहेत ?
अ) कांदळवन जंगले साधारणपणे समुद्र किनारी, खाड्या, नदीमुख व खान्या दलदलीमध्ये आढळतात.
ब) कांदळवनामुळे कार्बन सिंक ही संकल्पना उदयास आली.
क) कांदळवने कार्बन डायऑक्साइड शोषून प्राणवायू देतात.
ड) कांदळवनांच्या संरक्षणाकरिता राज्य सरकारने वनविभागांतर्गत २०१२ मध्ये कांदळवन कक्ष या स्वतंत्र कक्षाची निर्मिती झाली आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, ब, क, ड
२) अ, ब, क
३) अ, ब, ड
४) अ आणि ड
- 22) Which of the following statements about Kandal forest protection and conservation are true?
a) Mangrove forests are generally found in coastal areas, creeks, estuaries and salt marshes.
b) The concept of carbon sink emerged due to Mangroves.
c) Mangroves produce oxygen by sequestering carbon dioxide.
d) For the protection of Mangrove forests, a separate cell called Mangrove Desk has been created by the State Government under the Forest Department in 2012.

Answer Options:

- 1) A, B, C, D
2) A, B, C
3) A, B, D
4) A and D
- २३) भरती-ओहोटीमुळे होणारे पाण्याच्या पातळीतील चढ-उतार, तसेच कचरा काढून टाकण्यास आणि अन्न आणि पोषक घटकांची वाहतूक करण्यास होणारी मदत यामुळे ही जलसंस्था अत्यंत उत्पादक असते.
१) नदी
२) खाड्या/मुखप्रदेश
३) समुद्र
४) कालवा
- 23) The water body is highly productive due to higher fluctuation of water level, tides serving to remove wastes and to transport food and nutrients.
1) River
2) Estuaries
3) Sea
4) Canal

२७) मत्स्यपालन पद्धती त्यांच्या पद्धतींशी जुळवा.

a) संमिश्र मत्स्यसंवर्धन	i) कमीत कमी पाण्याच्या देवाणघेवाणीसह तिलापियाचे सघन संवर्धन, जोमदार वायुवीजनाची तरतूद आणि C/N प्रमाण १० पेक्षा जास्त राखणे.
b) अँक्रापोनिक्स	ii) कटला, रोहू आणि मृगल यांचे उत्पादन
c) बायोफ्लॉक सिस्टिम	iii) हायड्रोपोनिक्ससह एकत्रीकरणात रिक्विज्युलेटरी अँक्राकल्चर सिस्टिममध्ये तिलापियाचे उत्पादन
d) एकात्मिक मल्टीट्रॉफिक	ii) सागरी माशांचे पिंजऱ्यात उत्पादन+ समुद्री तणाचे चे उत्पादन+ ऑयस्टर/ शिंपल्यांचे उत्पादन

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
१)	ii	iv	iii	i
२)	iv	iii	ii	i
३)	ii	iii	i	iv
४)	i	ii	iii	iv

27) Match the fish culture systems with their practices.

a) Composite fish culture	i) Intensive culture of tilapia with minimal water exchange, provision of vigorous aeration and maintaining C/N ratio above 10.
b) Aquaponics	ii) Culture of catla, rohu and mrigal
c) Bioflocsystem	iii) Tilapia culture in recirculatory aquaculture system in integration with hydroponics
d) Integrated Multitrophic	iv) Cage culture of marine fish + sea weed culture + oyster/ mussel culture.

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
१)	ii	iv	iii	i
२)	iv	iii	ii	i
३)	ii	iii	i	iv
४)	i	ii	iii	iv

२८) गेल्या अनेक दशकांत A देशाकडून B देशाने बनवलेल्या वाहनांची मागणी वाढली आहे. मात्र A देशाने बनवलेल्या वाहनांची B देशाकडून होणारी मागणी गोठलेली आहे. B च्या उत्पादकांकडे वरचढ प्रौद्योगिकी असल्यामुळे सुरुवातीला ही तफावत स्वीकारार्ह होती व त्यातून इंधन-कार्यक्षम, स्वस्त देखभालीच्या वाहनांचे उत्पादन झाले. वास्तवात आता A ची वाहने या गुणांसंदर्भात, किंचितशीही जास्त चांगली नसली तरी तुलनेने जवळपास सारखीच आहेत. B देशाचे चालक रस्त्यांच्या डाव्या बाजूने वाहने चालवतात या बाबीची दखल घेण्यात A देशाचे उत्पादक अपयशी ठरले आहेत. व्यापारातील हे असंतुलन कमी करण्याला हातभार लागण्यासाठी A देशाच्या उत्पादकांनी उजव्या बाजूची वळण चक्रे असलेली अधिक वाहने उत्पादित करायला हवीत हे स्पष्ट आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) जर A देश उजव्या वळण चक्राची वाहने बनवेल, तर B देशाचे ग्राहक A देशाकडून वाहने खरेदी करणे पसंत करतील.
- २) B देशाचे ग्राहक रस्त्याच्या डाव्या बाजूने वाहने चालवत असतील, तर वाहनाच्या डाव्या बाजूला वळण चक्र बसवलेली वाहने खरेदी करण्याकडे या ग्राहकांचा कल कमी असणार.
- ३) A देश स्वतःच्या वाहनांची इंधन-कार्यक्षमता वाढवणे व त्यांचा देखभाल खर्च घटवणे या सुधारणा करणे चालू ठेवे.
- ४) स्वतःच्या सर्व नागरिकांनी उजवी वळण चक्रे असलेली वाहने खरेदी करावीत हे B देशाच्या प्रशासनाला हवे आहे.

- 28) Over the last several decades, the demand for Country B's automobiles increased in Country A but demand for Country A's automobiles in Country B has remained stagnant. Initially, this disparity was plausibly due to B's manufacturers having superior technology, which has yielded more fuel efficient cars with cheaper maintenance. However, now Country A's cars are comparable - if not slightly superior - in these respects. Country A's manufacturers fail to acknowledge that Country B's drivers drive on the left-side of the road. Clearly, to help lessen this trade imbalance, Country A manufacturers should produce more cars with right-side steering wheels. Select the one of the following which is an assumption made by the argument.
- 1) If Country A makes automobiles with right-side steering wheels, most consumers from Country B will chose to purchase a car from Country A.
 - 2) If consumers from Country B drive on the left-side of the road, these consumers are less inclined to buy steering wheels found on the left-side of the car.
 - 3) Cars from Country A will continue to improve their fuel efficiency and reduce their maintenance costs.
 - 4) The government of Country B requires all its citizens to purchase cars with right-side steering wheels.

जागतिक पर्यावरण परिषदा

- १) संयुक्त राष्ट्राची २७ वी जागतिक हवामान बदल परिषद कोठे आयोजित करण्यात आली होती ?
१) इजिप्त २) रशिया ३) जर्मनी ४) इटली
- 1) Where was the United Nations 27th World Climate Change conference held ?
1) Egypt 2) Russia 3) Germany 4) Italy

- २) पर्यावरण अधिवेशन/परिषद आणि वर्ष यांच्या जोड्या लावा.

पर्यावरण अधिवेशन/परिषद	वर्ष
a) रामसर	i) 1979
b) व्हिएन्ना	ii) 1971
c) मिनिमाटा	iii) 1985
d) बॉन	iv) 2013

पर्यायी उत्तरे :

(a) (b) (c) (d)

- 1) (ii) (iii) (iv) (i)
2) (iii) (ii) (i) (iv)
3) (i) (ii) (iii) (iv)
4) (iv) (i) (ii) (iii)
- 2) Match the environment conventions and year.

Environment conventions

- a) Ramsar
b) Vienna
c) Minimata
d) Bonn

Year

- i) 1979
ii) 1971
iii) 1985
iv) 2013

Answer Option :

(a) (b) (c) (d)

- 1) (ii) (iii) (iv) (i)
2) (iii) (ii) (i) (iv)
3) (i) (ii) (iii) (iv)
4) (iv) (i) (ii) (iii)

- ३) प्रयत्नांच्या केंद्रभागी लोकांना ठेवणाऱ्या, '२०३० शाश्वत टिकाऊ विकास विषयपत्रिका' राष्ट्रसंघाच्या (UN) सदस्य राष्ट्रांनी कधी स्वीकारली ?
- १) सप्टेंबर, २०१५
३) जून, २०००, जिनिव्हा UNGA Session
- २) मार्च, १९९५ – World Summit for S.D
४) वरीलपैकी नाही
- 3) When did the UN member states adopt '2030 Agenda for sustainable Development' which put people at the centre of efforts ?
- 1) September, 2015
3) June, 2000, Geneva UNGA Session
- 2) March, 1995 - World Summit for S.D
4) None of the above

- ४) वातावरण लवचीक अनुकूल शेती प्रकल्पाची संकल्पना महाराष्ट्र शासन आणि जागतिक बँकेने स्वीकारली आहे. प्रकल्पाचे लक्ष्य आहे :
- a) कृषीसाठी टंचाई प्रतिबंधक आणि वातावरण लवचीक रणनीती विकसीत करणे.
b) वातावरण बदल घटक आणि परिवर्तनाचा सामना करणे.
c) ग्रामस्तर विकास योजना, सखोल तथ्याधारित सूक्ष्म नियोजनानंतर अस्तित्वात आणण्यावर लक्ष केंद्रीय करणे.
d) महाराष्ट्रातील अल्पभूधारक कृषी व्यवस्थेचा लाभ सुनिश्चित करणे.
e) अल्पभूधारक शेतकरी, शेतकरी उत्पादक संघटना/कंपनी, स्वयंसहाय्यता गट आणि ग्राम समुदायाला आधार देणे.

पर्यायी उत्तरे

- १) (a) आणि (b) २) (b) आणि (c) ३) वरील सर्व ४) (d)
- 4) The project on climate Resilient Agriculture was conceptualised by the Government of Maharashtra and the World Bank. The project aims at -
- a) Developing a drought-proofing and climate resilient strategy for agriculture.
b) Coping with climate variabilities and climate change.
c) Focusing on village level development plan emerging after comprehensive data-driven micro planning.
d) Ensuring profitability of small holder farming systems in Maharashtra.
e) Supporting small farmers, FPOs, farmer producer companies, SHGS and village community.

Answer Options :

- 1) {a) and (b) 2) (b) and (c) 3) All of the above 4) (d)
- ५) संयुक्त राष्ट्रे विकास कार्यक्रमाचे मुख्य लक्ष्य केंद्रित क्षेत्रे आहेत :
- a) मानवी हक्क व वित्तीय विकास b) हवामान व आपत्ती लवचिकता
c) लोकशाही शासन व शांतता निर्माण d) शाश्वत विकास

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a), (b), (c) २) फक्त (a), (b), (d) ३) फक्त (a), (c), (d) ४) फक्त (b), (c), (d)
- 5) The United Nations Development Programme (UNDP) concentrated main focus areas are
- (a) Human Rights and financial development (b) Climate and disaster resilience
(c) Democratic governance and peace building (d) Sustainable Development

Answer Options :

- 1) Only (a), (b), (c) 2) Only (a), (b), (d) 3) Only (a), (c), (d) 4) Only (b), (c), (d)

- ६) 'रामसर अधिवेशन' याचे संवर्धनाशी संबंधित आहे.
१) ओल्या जमिनी
२) पक्षांच्या लुप्तप्राय प्रजाती
३) वन्यप्राण्यांच्या लुप्तप्राय प्रजाती
४) वरीलपैकी काहीही नाही
- ६) The 'Ramsar convention' deals with conservation of
१) Wet Lands
२) Endangered species of birds
३) Endangered species of animals
४) None of the above

इआयए

- १) १४ सप्टेंबर २००६ रोजी पर्यावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) अधिसूचने अंतर्गत, खालील प्रकल्पांसाठी EIA तयार करणे आवश्यक नाही :
- १) श्रेणी 'A' प्रकल्प
२) श्रेणी 'B' प्रकल्प
३) श्रेणी 'B₁' प्रकल्प
४) श्रेणी 'B₂' प्रकल्प
- १) Under the Environmental Impact Assessment (EIA) notification on 14th September 2006, preparation of EIA is NOT required for the projects falling in the :
- १) Category 'A' Projects
२) Category 'B' Projects
३) Category 'B₁' Projects
४) Category 'B₂' Projects
- २) एक विस्तार दृष्टीकोन जो स्थानिक लोकांना त्यांचे ज्ञान आणि राहणीमानाचे नियोजन आणि कृती करण्यासाठी सामायिक करण्यास, वर्धित करण्यास आणि विश्लेषण करण्यास सक्षम करते:
- १) जलद ग्रामीण मूल्यांकन
२) सहभागी ग्रामीण मूल्यांकन
३) समाजवाद निर्देशांक
४) संरचनात्मक विश्लेषण
- २) An extension approach that enables local people to share, enhance and analyse their knowledge and living condition to plan and act is :
- १) Rapid Rural Appraisal
२) Participatory Rural Appraisal
३) Socialism Index
४) Structural Analysis
- ३) भौगोलिक माहिती प्रणाली कोणत्या प्रकारच्या डेटाशी संबंधित आहे?
- १) संख्यात्मक डेटा
२) जटिल डेटा
३) बायनरी डेटा
४) अवकाशीय डेटा
- ३) Geographic Information System deals with which kind of data ?
- १) Numeric data
२) Complex data
३) Binary data
४) Spatial data
- ४) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ अंतर्गत, अल्पभूधारक शेतकरी म्हणजे एक-अर्धा हेक्टरपर्यंत बागायत किंवा बागायती जमीन असणारा शेतकरी.
- १) दोन हेक्टर
२) एक हेक्टर
३) पाच हेक्टर
४) दहा हेक्टर
- ४) Under the Right to Fair Compensation and Transparency Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act, 2013, marginal farmer means a cultivator with an unirrigated land holding up to or irrigated land holding up to one-half hectare.
- १) two hectares
२) one hectare
३) five hectares
४) ten hectares
- ५) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ च्या तरतुदीनुसार, बाजार मूल्य निश्चित करण्याची तारीख असेल :
- १) कलम २५ अंतर्गत पुरस्कार घोषित करण्याची तारीख
२) कलम १९ अन्वये घोषणेच्या प्रकाशनाची तारीख
३) कलम ११ अंतर्गत जारी केलेल्या अधिसूचनेची तारीख
४) जमिनीचा ताबा प्रसिद्ध झाल्याची तारीख

- 5) Under provision of the Right to Fair Compensation and Transparency in Land Acquisition, Rehabilitation And Resettlement Act 2013, the date of determination of market value shall be :
- 1) the date of declaration of award under Section 25
 - 2) the date of publication of the declaration under Section 19
 - 3) the date of notification issued under Section 11
 - 4) the date of publication of possession of land
- ६) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ नुसार, नागरीकरणासाठी जमीन संपादित केली जाते तेव्हा, प्रत्येक जमीन मालकीच्या प्रकल्पग्रस्त कुटुंबाला किती पुनर्वसन आणि पुनर्वसन हक्क दिले जातील ?
- १) किमान १ हेक्टर जमीन
 - २) संपादित केलेल्या जमिनीच्या प्रमाणात विकसित जमिनीच्या २०%
 - ३) संपादित केलेल्या जमिनीच्या प्रमाणात विकसित जमिनीच्या १२.५%
 - ४) संपादित केलेल्या जमिनीच्या प्रमाणात २५% विकसित जमीन
- 6) According to the Right to Fair Compensation and Transparency in Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act, 2013, when a land is acquired for urbanisation purposes, how much rehabilitation and resettlement entitlements would be given to each land-owning project-affected family?
- 1) Minimum 1 hectare of land
 - 2) 20% of the developed land in proportion to the land acquired
 - 3) 12.5 % of the developed land in proportion to the land acquired
 - 4) 25% of the developed land in proportion to the land acquired
- ७) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ नुसार, सार्वजनिक कारणांसाठी खाजगी कंपन्यांसाठी जमीन संपादित केली जाते तेव्हा जमीन संपादन करण्यापूर्वी बाधित कुटुंबांची किमान टक्केवारी आवश्यक असते.
१) ५०%	२) ६०%	३) ७५%	४) ८०%
- 7) According to Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act 2013, when land is acquired for private companies for public purposes consent of a minimum percentage of affected families is required before acquiring land.
1) 50%	2) 60%	3) 75%	4) 80%
- ८) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ मधील कलम १९ नुसार घोषणा प्रकाशित झाल्यापासून जिल्हाधिकारी कोणत्या कालावधीत भरपाई जाहीर करेल ?
१) ६ महिने	२) १२ महिने	३) १८ महिने	४) २४ महिने
- 8) What the period within which the Collector shall make an award from the date of publication of declaration under Section 19 of the Right to Fair Compensation and Transparency in Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act, 2013?
1) 6 months	2) 12 months	3) 18 months	4) 24 months

- ९) LARR २०१३ चे कोणते कलम भूसंपादनासाठी प्राथमिक अधिसूचनेचे प्रकाशन आणि त्यानंतर अधिकार्यांचे अधिकार शी संबंधित आहे?
- १) कलम ०९ २) कलम ११ ३) कलम १५ ४) कलम ३७
- 9) Which section of LARR 2013 deals with the “Publication of preliminary notification and power of officers thereupon” for land acquisition?
- 1) Section 09 2) Section 11 3) Section 15 4) Section 37
- १०) 'पुनर्वसन आणि पुनर्वसन समिती' स्थापन केली जाते जेव्हा सरकारने संपादित करावयाची जमीन खालीलप्रमाणे किंवा त्यापेक्षा जास्त असेल :
- १) ५० एकर २) ७५ एकर ३) ८० एकर ४) १०० एकर
- 10) A 'Rehabilitation and Resettlement Committee' is formed when the land to be acquired by government is equal to or more than :
- 1) 50 acres 2) 75 acres 3) 80 acres 4) 100 acres
- ११) पर्यावरण व्यवस्थापनाशी संबंधित खालीलपैकी कोणती मानके अस्तित्वात आहेत जी संस्थांना त्यांचे पर्यावरणावर नकारात्मक परिणाम करणारे कार्य कमी करण्यात मदत करतात ?
- १) ISO ८००० २) ISO ११००० ३) ISO १४००० ४) ISO ६०००
- 11) Which of the following standards related to environmental management that exists to help organizations minimise their operations that negatively affect the environment?
- 1) ISO 8000 2) ISO 11000 3) ISO 14000 4) ISO 6000
- १२) इंटरनॅशनल ट्रोपिकल टिंबर ऑर्गनायझेशन (ITTO) चे मुख्यालय येथे आहे:
- १) बोगोर, इंडोनेशिया २) नैरोबी, केनिया ३) लंडन, यूके ४) योकोहामा, जपान
- 12) The International Tropical Timber Organization (ITTO) has its headquarters in :
- 1) Bogor, Indonesia 2) Nairobi, Kenya 3) London, UK 4) Yokohama, Japan
- १३) LARR कायदा २०१३ अंतर्गत जमिनीचे बाजार मूल्य कोण ठरवते ?
- १) जिल्हाधिकारी २) मंडळ अधिकारी ३) तहसीलदार ४) मनपा आयुक्त
- 13) Who determines the market value of land under the LARR Act 2013?
- 1) Collector 2) Circle officer 3) Tehsildar 4) Municipal Commissioner
- १४) भूसंपादन करताना जमिनीच्या मोबदल्याची गणना करताना खालीलपैकी कोणते मुद्दे विचारात घेतले जात नाहीत ?
- १) वाजवी भरपाई २) पारदर्शकता ३) सार्वजनिक आरोग्य ४) पुनर्वसन आणि पुनर्वसन
- 14) While calculating the compensation of the land during acquisition, which of the following issues is NOT taken into account?
- 1) Fair compensation 2) Transparency 3) Public health 4) Resettlement and rehabilitation

- १५) LARR कायदा २०१३ च्या संदर्भात, 'सोलॅटियम' या शब्दाचा अर्थ काय आहे?
- १) संपादन प्रक्रियेदरम्यान जिल्हाधिकार्यांचे न्यायिक अधिकार
 - २) जमीन संपादन करण्याची राज्याची शक्ती
 - ३) जमिनीवर मालकांचा अविभाज्य अधिकार
 - ४) नुकसान भरपाई व्यतिरिक्त जमीन मालकांना प्रदान केलेले पेमेंट
- 15) With reference to the LARR Act 2013, what is the meaning of the term 'Solatium'
- 1) The judicial powers of collector during the process of acquisition
 - 2) The power of the state to acquire land
 - 3) The inalienable right of owners to land
 - 4) The payment provided to landowners in addition to compensation
- १६) विकासासाठी जमिनीवर ताबा करण्याचे वेगवेगळे मार्ग कोणते आहेत?
- १) जमीन मालकी
 - २) भूसंपादन
 - ३) जमीन अतिक्रमण
 - ४) जमीन सोडणे
- 16) What are the different ways to access land for development?
- 1) Land ownership
 - 2) Land acquisition
 - 3) Land encroachment
 - 4) Land leaving
- १७) भूसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ च्या संदर्भात जिल्हाधिकारी किंवा प्राधिकरणास जो अधिकार दिलेला आहे त्या संदर्भात भूसंपादनाशी संबंधित कोणत्याही विवादाचे निराकरण करण्याचे अधिकार कोणाला आहेत?
- १) जिल्हा न्यायालयाचे वरिष्ठ विभाग न्यायाधीश
 - २) जिल्हा न्यायालयाच्या कनिष्ठ विभागीय न्यायाधीशांना वरिष्ठ जिल्हा न्यायाधीशांच्या अधिकारक्षेत्राच्या अधीन मनाई आदेश देण्याचा अधिकार आहे.
 - ३) मा. उच्च न्यायालय किंवा मा. सर्वोच्च न्यायालय
 - ४) दिवाणी न्यायालय
- 17) Who has jurisdiction to entertain any dispute relating to land acquisition in respect of which the Collector or the Authority is empowered by or under the Right to Fair Compensation and Transparency in Land Acquisition, Rehabilitation And Resettlement Act, 2013?
- 1) Senior Division Judge of the District Court
 - 2) Junior Division Judge of the District Court having the power to grant injunction subject to jurisdiction by the Senior District Judge
 - 3) Hon. High Court or Hon. Supreme Court
 - 4) Civil Court
- १८) भूसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३, हा, आणि पुनर्वसनासाठीचा एक एकीकृत कायदा आहे.
- १) भरपाई, पुनर्वसन
 - २) विस्थापन, पुनर्वसन
 - ३) भरपाई, विस्थापन
 - ४) उपजीविकेची भरपाई, विस्थापन
- 18) The Right to Fair Compensation and Transparency in Land Acquisition, Resettlement, and Rehabilitation Act, 2013 is a unified legislation for, and rehabilitation.
- 1) compensation, resettlement
 - 2) displacement, resettlement
 - 3) compensation, displacement
 - 4) compensation of livelihoods, displacement

- १९) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ च्या कलम ४ अंतर्गत सामाजिक प्रभाव मूल्यांकन अभ्यासाची तयारी केव्हा आवश्यक आहे?
- १) जेव्हा पुनर्वसनाचा आदेश दिला जातो
 - २) शासन पुनर्वसनाचे आदेश देत असताना
 - ३) जेव्हा योग्य सरकार सार्वजनिक उद्देशासाठी जमीन संपादित करण्याचा विचार करते
 - ४) जेव्हा भरपाई निश्चित करायची असते
- 19) When is the preparation of social impact assessment study required under Section 4 of the Right to Fair Compensation and Transparency Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act, 2013?
- 1) When the resettlement is ordered
 - 2) When the Government is ordering rehabilitation
 - 3) Whenever the appropriate Government intends to acquire land for a public purpose
 - 4) When the compensation is to be determined
- २०) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ अंतर्गत बाधित कुटुंबांसाठी पुनर्वसन आणि पुनर्वसन पुरस्कार कोण पारित करू शकतो?
- १) जिल्हाधिकारी
 - २) दंडाधिकारी
 - ३) राज्य सरकार
 - ४) आयुक्त
- 20) Who can pass Rehabilitation and Resettlement Awards for affected families under the Right to Fair Compensation and Transparency Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act, 2013?
- 1) The Collector
 - 2) The Magistrate
 - 3) The State Government
 - 4) The Commissioner
- २१) भूमीसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत करताना उचित नुकसान भरपाई आणि पारदर्शकतेचा हक्क अधिनियम २०१३ च्या कलम ११(१) अंतर्गत अधिसूचित केलेल्या कोणत्याही जमिनीसाठी आक्षेप नोंदवण्याची वेळ किती आहे?
- १) ३० दिवस
 - २) ६० दिवस
 - ३) ४५ दिवस
 - ४) १५ दिवस
- 21) What is the time limit for filing an objection for any land notified under Section 11(1) from the preliminary notification under the Right to Fair compensation and Transparency in Land Acquisition, Rehabilitation and Resettlement Act, 2013?
- 1) 30 days
 - 2) 60 days
 - 3) 45 days
 - 4) 15 days

उत्तरे - ५) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)

१) परिस्थितिकी (२)

१) इकोसिस्टम - ऊर्जा पिरॅमिड, अन्न साखळी आणि जाळे, साहित्य चक्र

इकोसिस्टम

१-१	२-१	३-१	४-१	५-१	६-१	७-४	८-२	९-४	१०-४
११-१	१२-१								

ऊर्जा पिरॅमिड, अन्न साखळी आणि जाळे

१-२	२-३	३-२	४-२
-----	-----	-----	-----

साहित्य चक्र

१-१	२-३	३-४	४-२
-----	-----	-----	-----

२) पर्यावरणीय असंतुलन, संवर्धन, जागतिक पर्यावरण परिषदा, इआयए

पर्यावरणीय असंतुलन

१-४	२-४	३-४	४-२	५-२	६-३	७-३	८-१	९-४	१०-३
११-३	१२-२	१३-४	१४-२	१५-३	१६-२	१७-३	१८-२	१९-२	२०-४
२१-४	२२-३	२३-२							

पर्यावरण संवर्धन

१-३	२-४	३-४	४-४	५-३	६-४	७-२	८-३	९-२	१०-३
११-४	१२-२	१३-३	१४-२	१५-३	१६-३	१७-३	१८-४	१९-१	२०-४
२१-४	२२-१	२३-२	२४-२	२५-२	२६-१	२७-३			
२८-३									

जागतिक पर्यावरण परिषदा

१-१	२-१	३-१	४-३	५-४	६-१
-----	-----	-----	-----	-----	-----

इआयए

१-४	२-२	३-४	४-२	५-३	६-१	७-४	८-२	९-२	१०-४
११-३	१२-४	१३-१	१४-३	१५-४	१६-२	१७-३	१८-१	१९-३	२०-१
२१-२									